

FAN, TA'LIM VA AMALIYOT INTEGRATSIYASI

ISSN: 2181-1776

Уралова Гулжахон

Самарқанд Давлат Университети Каттақўрғон Филиали 1-босқич талабаси

ТАРБИЯЧИ-ПЕДАГОГ ФАОЛИЯТИГА КРЕАТИВ ЁНДАШУВ

Аннотация

Педагогнинг креативлик сифатларига эга бўлиши унинг шахсий қобилиятлари ва касбий фаолиятини сифатли, самарали ташкил этишига замин яратади. Ўқитишнинг дидактик таъминотини креатив ёндашув асосида ташкил этиш, дарс жараёнининг самарадорлигини кафолатлайди.

Калит сўзлар: Креативлик, педагогик фаолият, мултимедия, таълим-тарбия, ахборот, технология, ижодкор, истедод, конструктив, ғоя, кўникма.

Ўзбекистан Республикаси ўз мустақиллигини жаҳон майдонида йил сайин барқарорлаштириб борар экан, унинг истиқболи кўп жихатдан бугунги ёш авлоднинг билимдон, маънавий баркамол инсонлар бўлиб етишишига боғлиқдир. Бунинг учун бугунги кунда Республикамизда кўплаб муҳим ислохотлар амалга оширилмоқда. Бу ислохотлар замирида нафақат бугунги ёш авлодни, келажак авлодни ҳам инсоният ва жамиятнинг барқарор суратда ривожланишига ўз таъсирини ўткази оладиган қилиб тарбиялаш мақсади ётибди. Бу мақсадни умуммиллат мақсади, керак бўлса, умумбашарият мақсади десак ҳам асло муболаға бўлмайди. Шундай экан уни амалга ошириш учун, шунчаки чора-тадбирлар режасини ишлаб чиқиш камлик қилади. Бунинг учун ислохот керак!

Шу ўринда мухтарам президентимиз Ш.Мирзиёев давлат ва жамиятнинг эртанги кунини белгилайдиган авлодни тарбиялаш борасида бир нечта ислохотларни амалга оширишга киришди. Биз фикр юритмоқчи бўлаётган мавзу нуқтаи назаридан ёндошадиган бўлсак, энг

аввало Мактабгача таълим вазирлигининг ташкил қилиниши, халқимиз ҳаёти учун жуда катта ислохот бўлди.

Дунё тамаддунинг бешигини тебратган халқ қонининг яна қайта тикланаётгани эмасми бу? Фарзандларимизнинг боғча ёшиданок профессионал тарбия олиши йўлидаги жуда ўринли ва айна вақтда ўта зарур ислохот бўлди. Бизнинг ота-боболаримиз фарзанд тарбияси она қорнидаёқ бошланишини таъкидлаб ўтишган.

“Таълимни тарбиядан, тарбияни эса таълимдан ажратиб бўлмайди – бу шарқона қараш, шарқона ҳаёт фалсафаси”дир. Бу фикр бугунги кунда Мактабгача таълим тизими ходимларининг ҳам фаолият меъзонини белгилай бошлади. Натижада Мактабгача таълим тизими учун олий маълумотли мутахассислар етиштириш эҳтиёжи туғилди ва Олий таълим тизимида махсус йўналишлар очилди. Жадал ривожланиш йўлидаги жамият учун тарбиячи эмас, профессионал тарбиячи-педагоглар кераклиги инкор қилиб бўлмас факт бўлиб, унга самарали ечимнинг топилиши ҳам ривожланиш учун ташланган катта қадам, катта ислохот!

Фарзандларимизнинг яхши тарбия ва таълим олиши ҳар бир оила учун қувонч, бахт-саодат, руҳий ва иқтисодий бойлик келтириб қолмай, шу билан бирга, жамиятимиз учун ҳам маънавий ҳам сиёсий аҳамиятга эгадир. Бу борада гап кетар экан, аввало тарбиячи-педагоглар фаолиятининг самарадорлиги ҳақида алоҳида тўхталиб ўтиш керак бўлади. Бугунги кунда тарбиячи-педагогларнинг олий маълумот эгаси бўлиши билан бир қаторда, замон талабларидан келиб чиқиб, унинг креатив фикрлаш даражаси ҳам ниҳоятда муҳим саналади.

Шу ўринда «креативлик» тушунчасига қичқача тўхталиб ўтсак. Креативлик-(инглизча “create”- яратиш, “creative”-яратувчи ижодкор)- индивиднинг янги ғояларни ишлаб чиқаришга тайёргарликни тавсифловчи ҳамда мустақил омил сифатида иқтидорлиликнинг таркибига кирувчи ижодий қобилияти маъносини ифодалайди.

Шахснинг креативлиги унинг тафаккурида, мулоқотида ҳис-туйғуларида, муайян фаолият турларида намоён бўлади. Креативлик шахсни яхлит ҳолда ёки унинг муайян хусусиятларини тавсифлайди.

Тарбиячи-педагогларнинг креативлик сифатларига эга бўлиши унинг касбий фаолиятини сифатли, самарали ташкил этишга йўналтиради. Мактабгача таълим тизимида фаолият юритаётган тарбиячи-педагогларнинг креативлик сифатларига эга бўлишлари, бу тарбия ва ўқув жараёнларини ташкил этишда анъанавий ёндошишдан фарқли ўларок янги ғоялар ўйлаб топиши, ташаббускорлик қилиши, яъни бир қолипда фикрламаслиги, янгича усуллардан фойдалана олишлари каби бир қатор имкониятларни юзага келтиради.

Тарбиячи-педагогнинг ўз ишига креатив ёндошуви нималарда ўз аксини топади? Буни қарангки, одатда креативлик болалар фаолиятида тез-тез кўзга ташлансада, бироқ бу ҳолат болаларнинг келгусида ижодий ютуқларни қўлга киритишини кафолатламас экан. Ана шу ҳолатда тарбиячи-педагог болаларнинг келгусида ижодий ютуқларни қўлга киритишини кафолатлаш учун энг самарали йўл креатив ёндошувни танлаши керак бўлар экан. Бунинг учун у болалар томонидан кўп саволлар берилишини рағбатлантириш ва бу одатни қўллаб қувватлаши, уларнинг қизиқишларини эътиборга олиши, ҳар бир болада учрайдиган алоҳида қобилиятни мақсадли йўналтира олиш йўллари қидириб топиши керак бўлади.

Тарбиячи-педагог ижодий фаолиятини ташкил этишда муаммоли масалаларни ечиш ва таҳлил қилишга, шунингдек ижод маҳсулотларини яратишга алоҳида эътибор қаратиш зарур. Тарбиячи-педагог муаммоли вазиятларни ҳал қилар экан, масаланинг ечимини топишга ижодий ёндошиши унинг ҳиссий- иродавий сифатларининг ривожланишига ёрдам беради.

Америкалик психолог П. Торренс фикрича креативлик:

муаммо ёки илмий фаразларни илгари суриш;

фаразни текшириш ва ўзгартириш;

қарор натижаларини шакллантириш асосида муаммони аниқлаш;

муаммо ечимини топишда билим ва амалий ҳаракатларнинг ўзаро қарама-қаршилигига нисбатан таъсирчанликни ифодалайди. Креативлик ўзида маданий хилма-хилликни акс эттиради. Шарқликлар креативликни эзгуликнинг қайта туғилиши деб тушунса, ғарбликлар креативлик негизида қизиқувчанлик, ҳазил-мутойиба туйғуси ва эркинлик мавжуд деб тушунадилар.

Кўпгина педагог-тарбиячилар ўзларида креативлик қобилиятлари мавжуд эмас деб ўйлайдилар. Бунинг икки хил сабаби бор: Биринчиси, кўп тарбиячи-педагоглар креативлик тушунчаси қандай маънони англатишини тўлиқ изоҳлай олмайдилар. Иккинчиси, креативлик негизида қандай сифатлар акс этишидан беҳабар.

Шуни ҳам алоҳида таъкидлаб айтишимиз керакки, ёш тарбиячи-педагоглар ичида, айниқса Олий таълимда айнан мактабгача таълим тизими мутахассислиги йўналишларини тамомлаб келаётган битирувчилар ичида креативлик хусуиятларга эга бўлганлари кўп. Тарбиячи-педагогларнинг креативлиги турли хил шаклда намоён булади. Жумладан, уларнинг таълим жараёнида компьютер технологияларидан самарали фойдаланиши мумкин бўлган ижод маҳсулотларини санаб ўтсак:

Мултимедия - бир неча кўринишидаги электрон шаклдаги график, рақамли овозли, матнли, видео, аудио, мусиқа, фотография, анимациялар ва бошқа ахборот узатувчи компьютер технологияларига таалуқли тушунча.

Электрон альбом- расмлар, суратлар, чизмалар ва уларнинг изоҳларини ўзида акс эттирувчи электрон шаклдаги тўплам.

Тарбиячи педагог ўз-ўзидан ижодкор бўлиб қолмайди.

Унинг ижодкорлик қобилияти мунтазам ўқиб ўрганиш, ўз устида ишлаш орқали шаклланиб боради. Бўлажак тарбиячи-педагогларнинг креативлик қобилиятларига эга бўлишлари учун талабалар йилларидаёқ малакали устозлар томонидан пойдевор қуйиб борилаётганига гувоҳ бўляпмиз. Хулоса қилиб айтганда тарбиячи-педагог ўз фаолиятига креатив ёндашув, яъни компьютер технологияларидан фойдаланишни билиши, болаларни машғулотларга қизиқтира олиши, янгиликлар яратиши, ёш авлодни етук, маънавий баркамол инсон қилиб тарбиялашда билим ва маҳоратларини амалиётда қўллай олиш лозим.

Фойдаланилган адабиётлар:

1. Н.Муслимов, М.Усмонбоева, Д.Сайфуров, А.Тўраев «Педагогик компетентлик ва креативлик асослари» Т-2015.74-б
2. Д.Рўзиева, М.Усмонбоева, З.Холиқова «Интерфаол методлар: моҳияти ва қўлланиши» Т-2013. 15-б
3. Креатив педагогика Т-2016. 4-б